

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל תיאום ובקרה
האגף לחינוך מבוגרים

תיכונות
ככה עולים כיתה בחיים

רמת הבחינה : גמר
מועד הבחינה : חורף תשע"ח, 2018
היקף הבחינה : שתי יחידות
מספר השאלון : 990312

מדעי ההתנהגות

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה : שעתיים וחצי.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה בשאלון זה שלושה פרקים :
יש לענות בגוף השאלון	פרק ראשון (10X4) 40 נקודות.
יש לענות בגוף השאלון	פרק שני (7X2) 14 נקודות.
יש לענות במחברת הבחינה	פרק שלישי (2X15) 30 נקודות.
יש לענות בגוף השאלון	פרק רביעי (4X4) 16 נקודות
-
- סה"כ 100 נקודות

ג. הוראות מיוחדות :

- כתבו בכתב ברור.
- צינו בתחילת כל נושא / אירוע / מושג את מספרו.
- אין לענות על יותר נושאים / אירועים / מושגים מהמצוין בהנחיות.

ד. מלאו את הפרטים הבאים :	פרטי מרכז ההשכלה :
מספר נבחן : _____	שם : _____
שם נבחן : _____	קוד מוסד : _____
שם משפחה פרטי	מקום בחינה : _____
מס' ת"ז : <input type="text"/>	

הדביקו מדבקת נבחן	הדביקו מדבקת שאלון
-------------------	--------------------

בהצלחה !

שם המעריך : _____
ציון הבחינה : _____

פרק ראשון- שאלות סגורות (40 נקודות)

לפניכם 12 שאלות. עליכם לענות על 10 שאלות בלבד.
הקיפו בעיגול את התשובה המתאימה ביותר (לכל שאלה - 4 נקודות).

1. במקרה של קונפליקט בין בני זוג במשפחה, בעל המקצוע המתאים ביותר לטפל במצב הוא:

א. מטפל באמצעות בעלי חיים.

ב. פסיכיאטר.

ג. פסיכולוג קליני, או עובד סוציאלי.

ד. פסיכולוג חינוכי.

2. במרכז הקהילתי יפתח חוג הורים ל"תקשורת אפקטיבית" עם מתבגרים.
המשמעות של "תקשורת אפקטיבית" היא:

א. תקשורת המבטאת רגשות קיצוניים והטפת מוסר.

ב. העברה של מסרים ברורים וחד-משמעיים.

ג. תקשורת שהיא גם מילולית וגם בלתי-מילולית.

ד. העברה של מסרים כפולים וסמויים.

3. אחד המאפיינים הבולטים ביותר של גיל ההתבגרות הוא:

א. המתבגרים מתקרבים להוריהם, והיחסים עם ההורים משתפרים.

ב. המתבגרים הופכים להיות יותר תלויים בהוריהם כלכלית וחברתית.

ג. המתבגרים מתקרבים לבני גילם, ומעדיפים את חברתם על פני חברת בני המשפחה.

ד. המתבגרים מפתחים יחס שלילי כלפי מבוגרים משמעותיים כמו מורים.

4. הנכים דורשים מהממשלה להעלות את קצבת הנכות הנמוכה והמשפילה שהם מקבלים לגובה שכר המינימום המקובל במשק. זאת כדי לאפשר להם קיום בסיסי בכבוד. דרישה זו מתבססת על הערך:

- א. כבוד האדם וחרותו.
- ב. חופש הביטוי.
- ג. שוויון.
- ד. רב תרבותיות.

5. באסיפת הורים בגן חובה, הוסבר שהמוכנות לביה"ס מצריכה בנוסף לכישורים שכליים, גם יכולות רגשיות אחרות כמו זיהוי רגשות, דחיית סיפוקים, או קיום יחסים בין אישיים תקינים.

יכולות אלה נקראות בשם:

- א. אינטליגנציה כללית.
- ב. תובנה.
- ג. מנת משכל.
- ד. אינטליגנציה רגשית.

6. דליה ושוקי גרים במושב. יחד איתם חיים בניהם הנשואים, והם עובדים בגידול ובשיווק התוצרת החקלאית. כולם סועדים יחד, וכמובן שחוגגים את כל החגים כמשפחה אחת גדולה, הכוללת מספר דורות.

דגם המשפחה של דליה נקרא:

- א. משפחה גדולה.
- ב. משפחה רב-דורית.
- ג. משפחה גרעינית.
- ד. משפחה מזדקנת.

7. המונח טראומה מתייחס למצב בו האדם חווה:

- א. חוויה משמחת במיוחד.
- ב. התלהבות יוצאת דופן מהתנהגות אחרים.
- ג. חוויה מזעזעת, שגרמה לו להגיב באופן רגשי קיצוני, ועקב כך הוא שרוי במצוקה.
- ד. אכזבה קשה מהתנהגות של חבריו.

8. אמירה הוזמנה למבחן התאמה לתפקיד קריינית בקול ישראל. היא משוכנעת שתעבור אותו בהצלחה, משום שתמיד אמרו לה המורים והחברים, שיש לה קול ערב וברור. אפשר לומר שלאמירה יש:

- א. דימוי עצמי חיובי וגבוה.
- ב. דימוי עצמי נמוך.
- ג. דימוי עצמי שלילי.
- ד. דימוי עצמי משפחתי.

9. בניגוד להמלצות הוריה ומוריה, ורדה בחרה ללמוד נגרות – מקצוע לא נפוץ בקרב נשים. היום היא מנהלת נגרייה ומייצרת רהיטים. הבחירה של ורדה בנגרות מייצגת:

- א. תפקידי מין מסורתיים של גברים ונשים.
- ב. תפקידי מין מאוד שוויוניים של גברים ונשים.
- ג. זהות עצמית בלתי מוגדרת.
- ד. השפעות של סרטי טלוויזיה.

10. הועלתה דרישה שברדיו ישדרו יותר מוסיקה מזרחית, כדי שלא לקפח את העדפותיהם המוסיקליות של הישראלים ממוצא מזרחי. דרישה זו מבטאת את השסע (=קרע) הקיים בחברה הישראלית :

א. בין דתיים לבין חילוניים.

ב. בין מוסלמים לבין יהודים.

ג. בין מערביים (אשכנזים) לבין מזרחיים (ספרדים).

ד. בין עולים חדשים ובין ותיקים.

11. הערך אותו מיישמת הנורמה המחייבת מיחזור של מיכלי פלסטיק, נייר עיתון וקרטון היא:

א. פטריוטיות

ב. שמירה על איכות הסביבה

ג. שמירה על הניקיון

ד. צניעות

12. לפי אריקסון, ההתפתחות של האישיות :

א. מתרחשת לאורך כל החיים מהלידה עד המוות.

ב. מתרחשת בחמש השנים הראשונות של החיים .

ג. מושפעת בעיקר מהתורשה, שקיבל הילד מהוריו הביולוגיים.

ד. נפסקת בסוף גיל ההתבגרות.

פרק שני (14 נקודות)

לפניכם 9 היגדים, **בחרו 7 מתוכם**.

הקיפו במעגל אחת משתי האפשרויות: "נכון" או "לא נכון" (לכל סימון מתאים - 2 נקודות).

מס'	ההיגדים	נכון / לא נכון
1.	לפי התיאוריה הפסיכואנליטית של פרויד, הזהות המינית של הגבר, נוצרת באמצעות הזהות שלו בילדות עם האבא שלו.	נכון / לא נכון
2.	החברים בוועד ההורים של בית הספר, אשר פועלים יחד לאורך השנה כדי לשפר את הצמחיה בחצר בית הספר, נחשבים לקבוצה מוכוונת מטרה .	נכון / לא נכון
3.	להשכלה של ההורים אין חשיבות ואין השפעה על ההתפתחות של הילדים , של מעמדם ושל עתידם.	נכון / לא נכון
4.	נשים המפתחות קריירה נמצאות במצב של קונפליקט בין השקעה בקריירה לבין השקעה במשפחה.	נכון / לא נכון
5.	ההיזדקנות והזיקנה הם שלב אמצע החיים , כי לזקנים יש הרבה זמן לפתח תחביבים.	נכון / לא נכון
6.	" סטריאוטיפ " מתאר את התכונות הכי בולטות של קבוצות חברתיות.	נכון / לא נכון
7.	ילדים מתחת לגיל 13 עדיין לא השלימו את התפתחותם המוסרית, וההבחנה שלהם בין טוב לרע והשיפוט המוסרי אינם כשל מבוגרים.	נכון / לא נכון
8.	סוכן החיברות הראשוני והמרכזי הוא בית הספר, והוא בלבד אחראי לחינוך הדור הצעיר.	נכון / לא נכון
9.	מתנדבים רבים מספקים לנזקקים עזרה חומרית, ותמיכה חברתית. זוהי נורמה המבטאת ערך של אהבת הזולת .	נכון / לא נכון

פרק שלישי (30 נקודות)

לפניכם שלושה אירועים. בחרו שניים מתוכם.

בשני האירועים שבחרתם - חשוב להקפיד לענות על כל השאלות הכלולות בהם.
(לכל אירוע מלא - 15 נקודות). את התשובות יש לכתוב במחברת הבחינה.

אירוע א':

לאחרונה נפרדנו מנשיא המדינה התשיעי, שמעון פרס ז"ל, אשר נפטר בגיל 93, לאחר שכיהן כשר במספר ממשלות, כראש ממשלה פעמיים, וכחבר כנסת במשך כחמישים שנים. מגיל צעיר היה מעורב בעשייה ציבורית ובטחונות בישראל. נמנה עם מקימי הקריה למחקר גרעיני בדימונה, שמעתה תיקרא על שמו. שימש כמנכ"ל התעשייה האווירית, כמנכ"ל משרד הבטחון, והשקיע את כל מרצו בניסיון לקדם שלום באזור. לשיא ההערכה והאהדה בארץ ובעולם זכה בשבע השנים בהן שימש כנשיא המדינה.

לטקס ההלוויה הגיעו לחלוק לו כבוד כתשעים משלחות ונציגים משבעים מדינות בעולם – נשיאים, מלכים, ראשי ממשלות ונציגים מהמגזרים השונים בארץ. לפני הלוויה הוצב הארון במשכן הכנסת, וכחמישים אלף אנשים מרחבי הארץ עברו על פניו.

הטקס שודר בשידור חי לאתרי אינטרנט ולתחנות טלוויזיה ברחבי העולם. כך יכלו הצופים לצפות ולחוות באופן ישיר את הטקס, את הנאומים, את ההספדים, ואת הכבוד לו זכה הנשיא.

1. הסבירו מהי מנהיגות. האם, לדעתכם, שמעון פרס ז"ל היה מנהיג? נמקו את תשובתכם באמצעות שתי דוגמות מהקטע.
2. ציינו שני סוגים שונים של מנהיגות. לאיזה משני הסוגים ניתן לשייך את שמעון פרס ז"ל? נמקו את תשובתכם.
3. הסבירו שני יתרונות של רשת האינטרנט עבור צעירים הגולשים ברשת. הדגימו אחד מהם באמצעות המתואר בקטע.

אירוע ב':

חוק חדש שנחקק לאחרונה קובע עונשים חמורים שיוטלו ע"י המשטרה על רוכבי אופנים חשמליים אשר יסעו על המדרכה, המיועדת להולכי רגל במקום במסלולים המיועדים לאופנים, או על הכביש נגד כיוון התנועה. בין העונשים שניתן יהיה להפעיל: קנס כספי בגובה 250 ₪, הוצאת אוויר מהאופניים, והחרמת הסוללה.

ראש עיריית תל אביב, רון חולדאי, אמר, כי בשנים האחרונות העירייה פועלת ומשקיעה רבות בעידוד הרכיבה

על אופניים כאמצעי חלופי לנסיעה ברכב פרטי. אבל צצו תופעות בלתי נסבלות כמו רכיבה פרועה של ילדים ובני נוער על אופניים, המסכנים את הולכי הרגל, וכבר ארעו לא מעט תאונות ופציעות.

נראה שהם פשוט מתעלמים מכללי הנסיעה, ופועלים לפי נורמות משלהם ברמת סיכון גבוהה. לכן, לצד ההשקעה האדירה בסלילה של מסלולים לרוכבי אופנים, ישנה חשיבות רבה לטפל ולהבטיח את בטיחותם של הולכי הרגל במדרכות.

במסגרת ההכנות לתחילת האכיפה, החל מסע הסברה נרחב לציבור, שנועד ללמד את הציבור לרכוב על אופנים בהתאם לכללי הבטיחות. המסע כלל שילוט חוצות, סרטון הסברה, הפונה להורים ומבקש, שיפעילו את סמכותם כדי להשפיע על ילדיהם להימנע מרכיבה מסוכנת.

1. האם רוכבי האופנים הפרועים והמסוכנים ילמדו לרכוב באופן בטיחותי כנדרש, בעקבות הטלת העונשים החמורים על ידי המשטרה? נמקו את דעתכם בעזרת הידוע לכם על **השפעת העונש על למידה בהתניה אופרנטית.**

2. הסבירו מהו **מניע פנימי** ומהו **מניע חיצוני** לרכיבה נכונה ובטיחותית על אופניים? **הדגימו אחד מהם.**

3. **מהי סמכות הורית? הציעו והדגימו דרך אחת**, אשר באמצעותה יכול הורה "טוב" להפעיל את סמכותו, ולשנות את דפוס הרכיבה הפרוע של ילדו המתבגר.

אירוע ג':

גילה ורועי שוקלים להינשא בזמן הקרוב, כדי שיוכלו להקים משפחה, ולהוליד ילדים. בין גילה להורים פרץ ויכוח על אופי החתונה ומספר המוזמנים. גילה מעוניינת במספר מצומצם של אורחים, בעיקר חברים. ההורים טוענים, שהנורמה היא להזמין את כל קרובי המשפחה, כולל הדתיים מבני ברק, כי מדובר באירוע משפחתי. וכמובן, גם החברים מהמגזר הבדואי שעובדים עם האב.

גם בנושא הלבוש מתנהל ויכוח. לדעת ההורים, חתונה ללא שמלת כלה לבנה אינה נחשבת. לדעת הצעירים, אפשרי גם לבוש שאינו שמלת כלה וחליפת חתן. המתח במשפחה גובר, ויש חשש שמרוב עימותים וקונפליקטים בין הדור הצעיר להורים, ייפגעו היחסים הטובים שבין בני הזוג ובין ההורים.

בני הזוג החליטו לפנות לרב שישמש כבורר, שיעזור להם למצוא פשרה בין הדעות המנוגדות.

1. ציינו שני שלבים מתוך מעגל חיי המשפחה, והדגימו אחד מהם מתוך המתואר בקטע.
2. הסבירו מהי נורמה משפחתית. הדגימו שתי נורמות מתוך המתואר באירוע.
3. ציינו שלושה סוגים שונים של משאבים משפחתיים. בחרו אחד מהם, והסבירו את חשיבותו ואת השלכותיו על קיום החתונה בין גילה לרועי.

פרק רביעי (16 נקודות)

לפניכם שישה היגדים. בחרו ארבעה מתוכם.

הסבירו את הטענה/חשיבה/אמירה המוצגת במשפט. (לכל שאלה 4 נקודות).

1. הזהות המינית נלמדת ומתפתחת כבר בגיל הילדות, ומתגבשת סופית בגיל

ההתבגרות.

---

2. לפי אריקסון, ליחסים שמתקיימים בין היחיד לבין דמויות משמעותיות בסביבה החברתית שלו יש השפעה מכרעת על עיצוב האישיות.

---

3. אחד התפקידים המרכזיים של המשפחה הוא לספק את הצרכים הקיומיים הבסיסיים של בני המשפחה.

---

4. הפרישה מהעבודה מהווה שינוי מאוד משמעותי ואפילו משברי בחיי היחיד.

---

5. משפחה בריאה אינה בהכרח שוויונית או דמוקרטית, שבה כל אחד - הורה, ילד, או מבוגר – קובע את הכללים ואת הגבולות. זוהי סמכותם של ההורים.

---

6. היחס לקליטת העולים בישראל השתנה. בהתחלה נקטו ב"גישה פטרנליסטית", ומאוחר יותר הגיעו למסקנה ש"הגישה המשתפת" מועילה יותר.

בהצלחה!